ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

1. března 2005 *

Ve věci C-281/02,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě Protokolu ze dne 3. června 1971 o výkladu Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Soudním dvorem, podaná rozhodnutím Court of Appeal (England & Wales) Civil Division (Spojené království) ze dne 5. července 2002, došlým Soudním dvoru dne 31. července 2002, v řízení

Andrew Owusu

proti

N. B. Jacksonovi, jednajícímu pod obchodní firmou „Villa Holidays Bal-Inn Villas“,

Mammee Bay Resorts Ltd,

Mammee Bay Club Ltd,

* Jednací jazyk: angličtina.

The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd,

Consulting Services Ltd

a

Town & Country Resorts Ltd,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení P. Jann, předseda prvního senátu, úřadující předseda, C. W. A. Timmermans a A. Rosas, předsedové senátu, C. Gulmann, J.-P. Puissochet a R. Schintgen (zpravodaj), N. Colneric, S. von Bahr a J. N. Cunha Rodrigues, soudci,

generální advokát: P. Léger,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 4. května 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za A. Owusu R. Plenderem, QC, a P. Meadem, barrister,

— za N. B. Jacksona B. Dohertym a C. Thomannem, solicitors,

— za Mammee Bay Club Ltd, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd a Town & Country Resorts Ltd, M. P. Sherringtonem, S. Armstrong a L. Lamb, solicitors,

— za vládu Spojeného království K. Manjim, jako zmocněncem, ve spolupráci s D. Lloyd-Jonesem, QC,

— za německou vládu R. Wagnerem, jako zmocněncem,

— za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët a M. Wilderspinem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. prosince 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 2 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1, a pozměněné znění s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1) a Úmluvy ze dne

26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva").

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi A. Owusu a N. B. Jacksonem, jednajícím pod obchodní firmou „Villa Holidays Bal-Inn Villas", a několika společnostmi jamajského práva v návaznosti na úraz, který se přihodil A. Owusu na Jamajce.

Právní rámec

Bruselská úmluva

3 Z preambule Bruselské úmluvy vyplývá, že jejím cílem je usnadnit vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí v souladu s článkem 293 ES a posílit v rámci Společenství právní ochranu osob v něm trvale usazených. Preambule rovněž stanoví, že za tímto účelem je nezbytné stanovit mezinárodní příslušnost soudů smluvních států.

4 Ustanovení týkající se příslušnosti jsou obsaženy v hlavě II Bruselské úmluvy. Podle článku 2 této úmluvy:

„Nestanoví-li tato úmluva jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého smluvního státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto smluvního státu."

Na osoby, které nejsou státními příslušníky smluvního státu, v němž mají bydliště, se použijí pravidla pro určení příslušnosti, která se použijí pro jeho vlastní státní příslušníky." *(neoficiální překlad)*

5 Článek 5 body 1 a 3 uvedené úmluvy nicméně stanoví, že ve věcech týkajících se deliktní či kvazideliktní odpovědnosti, může být žalovaný žalován u soudu jiného smluvního státu, v jehož obvodu se nachází místo, kde k protiprávnímu jednání došlo. *(neoficiální překlad)*

6 Cílem Bruselské úmluvy je mimoto zabránit rozporným rozhodnutím. Její článek 21 vztahující se k překážce věci zahájené tak stanoví:

„Jsou-li u soudů různých smluvních států podány žaloby mající stejný skutkový a právní základ a předmět a týkající se stejných účastníků řízení, každý soud odlišný od soudu, u kterého bylo řízení zahájeno nejdříve, přeruší z úřední povinnosti řízení do doby, než bude určena příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno nejdříve.

Jakmile je určena příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení nejdříve, vzdá se soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, příslušnosti v jeho prospěch." *(neoficiální překlad)*

7 Článek 22 této úmluvy stanoví:

„Jsou-li u soudů různých smluvních států podány žaloby, které navzájem souvisejí a probíhají na prvním stupni, může soud, u něhož byla žaloba podána později, řízení přerušit.

Tento soud se může také na návrh jednoho účastníka řízení vzdát příslušnosti, jestliže je spojení těchto řízení podle jeho právních předpisů přípustné a soud, u něhož byla žaloba podána dříve, je příslušný pro obě žaloby.

Ve smyslu tohoto článku žaloby navzájem souvisejí, pokud je mezi nimi dán tak úzký vztah, že je společné projednání a rozhodnutí vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních". *(neoficiální překlad)*

Vnitrostátní právo

8 Vnitrostátní soud může na základě použití námitky poukazující na *forum non conveniens*, jak ji zná anglické právo, prohlásit, že jeho příslušnost není dána z toho důvodu, že je z objektivního hlediska vhodnější, aby spor rozhodl soud jiného státu, taktéž příslušný ve věci, tedy ten soud, před nímž může být spor řádně projednán s ohledem na zájmy všech účastníků řízení a účel spravedlnosti (rozsudek Sněmovny lordů z roku 1986, Spiliada Maritime Corporation v. Cansulex Ltd, 1987, AC 460, zvl. s. 476).

9 Anglický soud, který se rozhodne uplatnit námitku poukazující na *forum non conveniens* a prohlásí, že jeho příslušnosti není dána, přeruší řízení tak, že v tomto přerušeném řízení bude možné pokračovat v případě, že se zejména ukáže, že soud jiného státu není pro rozhodování ve věci příslušný nebo že žalobce nemá možnost před tímto soudem účinně dosáhnout spravedlnosti.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

10 Andrew Owusu, britský státní příslušník s bydlištěm ve Spojeném království, utrpěl dne 10. října 1997 těžký úraz během své dovolené na Jamajce. Při potápění v moři v místě, kde voda dosahovala do výšky pasu, narazil na zaplavenou mělčinu a utrpěl zlomeninu pátého krčního obratle, v důsledku čehož ochrnul.

11 Po tomto úrazu podal A. Owusu ve Spojeném království proti N. B. Jacksonovi, který má bydliště taktéž v tomto státě, žalobu na uplatnění smluvní odpovědnosti. N. B. Jackson pronajal A. Owusu prázdninovou vilu v Mammee Bay (Jamajka). Andrew Owusu se domnívá, že smlouva, která uváděla, že má přístup na soukromou pláž, mlčky stanovila, že tato pláž je přiměřeně bezpečná a bez skrytých nebezpečí.

12 Andrew Owusu podal ve Spojeném království rovněž žalobu na uplatnění kvazideliktní odpovědnosti proti několika jamajským společnostem, a sice proti Mammee Bay Club Ltd (dále jen „třetí žalovaný v původním řízení"), majiteli provozujícímu pláž Mammee Bay, který poskytl žalobci v původním řízení zdarma přístup na tuto pláž, proti The Enchanted Garden Resorts & Ltd (dále jen „čtvrtý žalovaný v původním řízení"), která provozuje prázdninové centrum v blízkosti Mammee Bay a jejíž zákazníci byli taktéž oprávněni k přístupu na danou pláž, jakož i proti Town & Country Resorts Ltd (dále jen „šestý žalovaný v původním řízení"), která provozuje velký hotel sousedící s touto pláží a je držitelem oprávnění k přístupu na tuto pláž, pokud zajistí její správu, údržbu a ostrahu.

13 Ze spisu vyplývá, že se o dva roky dříve stal podobný úraz rekreantce anglické státní příslušnosti, která po něm taktéž ochrnula. Žaloba na uplatnění kvazideliktní

odpovědnosti podaná proti jamajským žalovaným se tedy nezakládá pouze na skutečnosti, že plavci nebyli upozorněni na nebezpečí spojené se zaplavenými mělčinami, ale týká se rovněž toho, že žalovaní nevzali dostatečně vážně na vědomí předchozí úraz.

14 Řízení bylo zahájeno obesláním vydaným dne 6. října 2000 Sheffield District Registry Hight Court (England & Wales) Civil Division (Spojené království). Tato obsílka byla doručena N. B. Jacksonovi do Spojeného království a žalobci v původním řízení bylo povoleno obeslat ostatní žalované na Jamajce. K obeslání došlo vůči třetímu, čtvrtému a šestému žalovanému v původním řízení, nikoli však vůči Mammee Bay Resorts Ltd ani Consulting Services Ltd.

15 Jak N. B. Jackson, tak i třetí, čtvrtý a šestý žalovaný v původním řízení podali k uvedenému soudu námitku nedostatku příslušnosti, co se týče žaloby proti nim podané. Na podporu svého návrhu uplatnili, že spor má užší vztah k Jamajce, a soud tohoto státu je tedy příslušným soudem, před kterým může být spor vyřešen způsobem vhodnějším pro všechny účastníky řízení a za účelem dosažení lepší spravedlnosti.

16 Usnesením ze dne 16. října 2001 soudce, jakožto Deputy Hight Court Judge v Sheffieldu (Spojené království), usoudil, že z rozsudku ze dne 13. července 2000, Group Josi (C-412/98, Recueil, s. I-5925, body 59 až 61) vyplývá, že použitelnost pravidel Bruselské úmluvy o příslušnosti na spor závisí v zásadě na tom, zda má žalovaný sídlo či bydliště na území smluvního státu, a že se úmluva použije na všechny spory mezi žalovaným, jenž má bydliště ve smluvním státě, a žalobcem, jenž má bydliště ve státě třetím. Rozhodnutí Court of Appeal (Spojené království) z roku 1992, In re Harrods (Buenos Aires) Ltd. (1992 Ch 72), ve kterém byla pro anglické

soudy za použití námitky poukazující na *forum non conveniens* připuštěna možnost, aby se vzdaly své příslušnosti, která vychází z článku 2 Bruselské úmluvy, je za těchto podmínek nesprávné.

17 Vzhledem k tomu, že soudce jakožto Deputy Hight Court Judge měl za to, že není sám oprávněn položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku v souladu s článkem 2 protokolu ze dne 3. června 1971 za účelem objasnění tohoto bodu, ve světle zásad stanovených ve výše uvedeném rozsudku Group Josi usoudil, že nemůže přerušit řízení vůči N. B. Jacksonovi, neboť posledně uvedený má bydliště ve smluvním státě.

18 Navzdory vztahu, který může mít žaloba směřující proti ostatním žalovaným, s Jamajkou, tentýž soudce usoudil, že nemůže přerušit řízení ani vůči těmto žalovaným, neboť Bruselská úmluva brání tomu, aby přerušil řízení ohledně žaloby směřující proti N. B. Jacksonovi. V opačném případě by totiž existovalo nebezpečí, že by různé soudy dvou států rozhodovaly o týchž skutkových okolnostech na základě totožných nebo podobných důkazů a dospěly k protichůdným závěrům. Soudce v prvním stupni tedy došel k závěru, ze Spojené království, a nikoliv Jamajka, je státem, ve kterém se nachází soud vhodný k rozhodnutí sporu, a zamítl námitku nedostatku příslušnosti.

19 N. B. Jackson, jakož i třetí, čtvrtý a šestý žalovaný podali odvolání proti tomuto usnesení. Court of Appeal (England & Wales) Civil Division uvádí, že soudy, které jsou v projednávaném případě příslušné rozhodnout spor, jsou soudy smluvního státu a třetího státu. Jestliže se článek 2 Bruselské úmluvy uplatní také v této souvislosti, měl by být N. B. Jackson žalován ve Spojeném království u soudů v obvodu svého bydliště a žalobci v původním řízení by nemělo být umožněno žalovat jej na základě čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy na Jamajce, kde újma vznikla, jelikož Jamajka není dalším smluvním státem. Pokud daná úmluva neobsahuje

v tomto smyslu výslovnou odchylku, nelze připustit výjimku z tohoto pravidla upraveného v článku 2 Bruselské úmluvy. Podle předkládajícího soudu Soudní dvůr nikdy nevydal rozsudek týkající se otázky použití námitky poukazující na *forum non conveniens* ve prospěch soudů třetího státu v případě, kdy má jeden ze žalovaných bydliště ve smluvním státě.

20 Žalobce v původním řízení se v tomto ohledu domnívá, že článek 2 Bruselské úmluvy se použije jako kogentní právní norma v tom smyslu, že anglický soud nemůže přerušit řízení ve Spojeném království vedené proti žalovanému, který má bydliště v tomto státě, a to i přesto, že má za to, že k rozhodnutí je vhodnější jiný soud ve třetím státě.

21 Předkládající soud uvádí, že, pokud by se toto stanovisko ukázalo jako správné, mohlo by mít závažné důsledky v řadě dalších případů týkajících se výlučné příslušnosti nebo překážky věci zahájené. Dále dodává, že rozsudek vydaný v Anglii, ve kterém by bylo rozhodnuto v meritu sporu a který by měl být vykonán na Jamajce, konkrétně vůči jamajským žalovaným, by se mohl dostat do střetu s některými předpisy o uznání a výkonu cizích rozsudků platnými v této zemi.

22 Za těchto okolností se Court of Appeal (England & Wales) Civil Division rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) V případě, že žalobce tvrdí, že příslušnost je založena na článku 2, brání Bruselská úmluva [...] tomu, aby soud smluvního státu prohlásil, že na základě

jeho vnitrostátního práva není příslušný rozhodnout ve věci žaloby proti osobě v tomto státě a že je dána příslušnost soudů třetího státu,

a) jestliže není dána příslušnost soudu jiného smluvního státu Bruselské úmluvy;

b) jestliže spor nemá k jinému smluvnímu státu žádný vztah?

2) Pokud je odpověď na první otázku písm. a) nebo písm. b) kladná, brání Bruselská úmluva takové námitce nedostatku příslušnosti za všech okolností, nebo pouze za určitých okolností a o jaké okolnosti se případně jedná?"

K předběžným otázkám

K první otázce

23 Za účelem odpovědi na první otázku je třeba nejdříve určit, zda se článek 2 Bruselské úmluvy použije v situaci, jakou je situace ve věci v původním řízení, tedy v případě, kdy žalobce a jeden ze žalovaných mají bydliště na území téhož smluvního státu a kdy spor, jehož jsou účastníky před soudy tohoto státu, má určitý vztah k třetímu státu, nikoliv však k jinému smluvnímu státu. Pouze v případě kladné odpovědi vzniká otázka, zda za okolností věci v původním řízení brání Bruselská úmluva soudu smluvního státu uplatnit námitku poukazující na *forum non conveniens* v případě, že by článek 2 uvedené úmluvy umožnil, aby tento soud založil svou příslušnost z důvodu bydliště žalovaného na území tohoto státu.

K použitelnosti článku 2 Bruselské úmluvy

24 Znění článku 2 Bruselské úmluvy nenasvědčuje tomu, že použitelnost obecného pravidla o příslušnosti, které tento článek stanoví pouze na základě bydliště žalovaného na území smluvního státu, je podmíněna existencí právního vztahu dotýkajícího se několika smluvních států.

25 Samotné použití pravidel Bruselské úmluvy o příslušnosti, jak vyplývá ze zprávy k této úmluvě, přednesené p. Jenardem (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1, 8), vyžaduje zajisté existenci mezinárodního prvku.

26 Nicméně mezinárodní povaha dotčeného právního vztahu nemusí pro účely použití článku 2 Bruselské úmluvy nutně vyplývat ze zapojení několika smluvních států z důvodu merita sporu nebo vzájemného bydliště stran sporu. Účast smluvního státu nebo třetího státu například z toho důvodu, že v prvním státě má žalobce a žalovaný bydliště a ve druhém státě došlo ke sporným skutečnostem, může taktéž dotčenému právnímu vztahu přiznávat mezinárodní povahu. Tato situace totiž může, jak je tomu ve věci v původním řízení, vznést ve smluvním státě otázky ohledně určení mezinárodní příslušnosti soudů, což právě představuje jeden z cílů Bruselské úmluvy, jak to také vyplývá ze třetího bodu odůvodnění její preambule.

27 Soudní dvůr již podal výklad pravidel o příslušnosti upravených Bruselskou úmluvou v případech, kdy bylo bydliště nebo sídlo žalobce ve třetím státě, zatímco žalovaný

měl bydliště na území smluvního státu (viz rozsudky ze dne 25. července 1991, Rich, C-190/89, Recueil, s. I-3855, ze dne 6. prosince 1994, Tatry, C-406/92, Recueil, s. I-5439, a výše uvedený rozsudek ze dne 13. července 2000, Group Josi, C-412/98, Recueil, s. I-5925, bod 60).

28 Mimoto pravidla Bruselské úmluvy o výlučné příslušnosti a výslovném ujednání o příslušnosti se mohou taktéž použít na právní vztahy dotýkající se pouze jednoho smluvního státu a jednoho či více třetích států. Tak je tomu, pokud jde o článek 16 Bruselské úmluvy v případě sporů ohledně věcných práv k nemovitostem nebo nájmu nemovitostí mezi osobami, jež mají bydliště ve státě, který není smluvním státem úmluvy, a týkají se nemovitosti ve smluvním státě nebo dále, pokud jde o článek 17 Bruselské úmluvy, v případě kdyby v dohodě o založení příslušnosti zavazující alespoň jednoho účastníka řízení, který má bydliště ve státě, který není smluvním státem úmluvy, byl zvolen soud na území smluvního státu.

29 Krom toho, ačkoli je pravdou, jak to zdůraznil generální advokát v bodech 142 až 152 svého stanoviska, že pravidla Bruselské úmluvy o překážce věci zahájené, souvisejících žalobách nebo o uznání a výkonu se použijí, jak to vyplývá jasně z jejich znění, na vztahy mezi různými smluvními státy, jestliže se týkají řízení zahájených u soudů různých smluvních států nebo rozhodnutí vydaných soudy smluvního státu s cílem dosáhnout jejich uznání a výkonu v jiném smluvním státě, nemění to nic na tom, že spory, o které se jedná v dotčených řízeních nebo rozhodnutích, mohou mít mezinárodní povahu dotýkající se jednoho smluvního státu a jednoho třetího státu a z toho důvodu byly podnětem odvolání se na obecné pravidlo o příslušnosti stanovené v článku 2 Bruselské úmluvy.

30 Proti tvrzení o použitelnosti tohoto článku 2 na právní situaci dotýkající se pouze jednoho smluvního státu nebo jednoho či více států, které nejsou smluvním státem úmluvy, žalovaní v původním řízení a vláda Spojeného království namítli zásadu relativního účinku mezinárodních smluv, neboť Bruselská úmluva nemůže ukládat povinnosti těm státům, které nevyjádřily souhlas s tím, že jí budou vázány.

31 V tomto ohledu stačí konstatovat, že označení soudu smluvního státu z důvodu bydliště žalovaného na území tohoto státu, dokonce v souvislosti se sporem, který má alespoň zčásti vztah ke třetímu státu z důvodu svého předmětu nebo bydliště žalobce, za příslušný, nemůže tomuto třetímu státu ukládat povinnost.

32 Za účelem odůvodnění uplatnění článku 2 Bruselské úmluvy pouze na spory, které mají vztah k více smluvním státům, N. B. Jackson a vláda Spojeného království rovněž zdůraznili základní cíl, který tato úmluva sleduje a který spočívá v zajištění volného pohybu rozsudků mezi smluvními státy.

33 V tomto ohledu je pravdou, že cílem čl. 220 čtvrté odrážky Smlouvy o ES (nyní čl. 293 čtvrtá odrážka ES), na jehož základě uzavřely členské státy Bruselskou úmluvu, je usnadnit fungování společného trhu přijetím pravidel o příslušnosti pro spory, které s ním souvisejí a odstranění obtíží týkajících se uznání a výkonu rozsudků na území smluvních států v největším možném rozsahu (rozsudek ze dne 10. února 1994, Mund & Fester, C-398/92, Recueil, s. I-467, bod 11). Je přitom nesporné, že Bruselská úmluva přispívá k řádnému fungování vnitřního trhu.

34 Nicméně jednotná pravidla o příslušnosti, která jsou obsažena v Bruselské úmluvě, se nemají použít pouze na situace vykazující skutečnou a dostatečnou vazbu s fungováním vnitřního trhu týkajících se již pojmově několika členských států. V tomto ohledu stačí konstatovat, že samotné sjednocení procesních pravidel o určení příslušnosti a pravidel o výkonu a uznání soudních rozhodnutí provedená Bruselskou úmluvou ohledně sporů obsahujících mezinárodní prvek má zcela jistě za cíl odstranit překážky fungování vnitřního trhu, které mohou vyplynout z rozdílnosti vnitrostátních právních předpisů upravujících tuto oblast (viz obdobně,

pokud jde o směrnice o sbližování právních předpisů na základě článku 95, určené ke zlepšení podmínek usazování a fungování vnitřního trhu, rozsudek ze dne 20. května 2003, Österreichischer Rundfunk a další, C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Recueil, s. I-4989, body 41 a 42).

35 Z výše uvedeného vyplývá, že článek 2 Bruselské úmluvy se vztahuje na situaci, jakou je situace ve věci v původním řízení, zahrnující vztahy mezi soudy pouze jednoho smluvního státu a soudy státu, který není smluvním státem úmluvy, a nikoliv vztahy mezi soudy několika smluvních států.

36 Je tedy třeba zabývat se otázkou, zda brání za takové situace Bruselská úmluva tomu, aby soud smluvního státu na základě námitky poukazující na *forum non conveniens* prohlásil, že není dána jeho příslušnost, která pro něj vyplývá z článku 2 uvedené úmluvy.

Ke slučitelnosti námitky poukazující na *forum non conveniens* s Bruselskou úmluvou

37 Je třeba nejdříve uvést, že článek 2 Bruselské úmluvy má povahu kogentní normy a, jak vyplývá z jeho samotného znění, připustit odchylku zásady, která je v něm stanovena, je možné pouze v případech výslovně uvedených v dané úmluvě (viz ke kogentní povaze režimu příslušnosti, který zavedla Bruselská úmluva, rozsudky ze dne 9. prosince 2003, Gasser, C-116/02, Recueil, s. I-14693, bod 72, a ze dne 27. dubna 2004, Turner, C-159/02, Recueil, s. I-3565, bod 24). Je však nesporné, že tvůrci úmluvy nevzali v úvahu námitky vycházející z teorie *forum non conveniens*,

přestože byla tato otázka projednávána při vypracování úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, jak vyplývá ze zprávy k předmětné úmluvě, přednesené p. Schlosserem (Úř. věst. 1979, C-59, s. 71, body 77 a 78).

38 Pokud by bylo třeba umožnit soudu příslušnému podle této úmluvy, aby použil námitku poukazujícína *forum non conveniens*, nebylo by v plném rozsahu zajištěno dodržování zásady právní jistoty, která tvoří jeden z cílů Bruselské úmluvy (viz zejména rozsudky ze dne 28. září 1999, GIE Group Concorde a další, C-440/97, Recueil, s. I-6307, bod 23, a ze dne 19. února 2002, Besix, C-256/00, Recueil, s. I-1699, bod 24).

39 Bruselská úmluva totiž podle své preambule směřuje v rámci Společenství k posílení právní ochrany osob v něm trvale usazených, když stanoví společná pravidla o příslušnosti zajišťující jistotu, pokud jde o rozdělení příslušnosti mezi jednotlivé vnitrostátní soudy, u nichž může být zahájeno řízení týkající se určitého sporu (výše uvedený rozsudek Besix, bod 25).

40 Soudní dvůr tak rozhodl, že zásada právní jistoty zejména vyžaduje, aby byla pravidla o příslušnosti, která se odchylují od obecného pravidla stanoveného v článku 2 Bruselské úmluvy, vykládána způsobem umožňujícím běžně informovanému žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu, jiného než soudu státu, v němž má bydliště, může být žalován (výše uvedené rozsudky GIE Groupe Concorde a další, bod 24, a Besix, bod 26).

41 Použití teorie *forum non conveniens*, která ponechává široký prostor pro uvážení soudci, kterému byl spor předložen, pokud jde o to, zda je vhodnější, aby meritum

sporu rozhodl jiný cizí soud, může zasáhnout předvídatelnost pravidel o příslušnosti upravených Bruselskou úmluvou, zejména těch, které stanoví článek 2, a následkem toho i zásadu právní jistoty, která je základem této úmluvy.

42 Právní ochrana osob usazených ve Společenství by byla rovněž zasažena. Žalovaný, který je schopen se obecně lépe hájit před soudy v místě svého bydliště, by za takových okolností, jaké jsou okolnosti projednávaného případu v původním řízení, nemohl přiměřeně předvídat, před kterým soudem by mohl být žalován. Kromě toho v případě, kdy je vznesena námitka vycházející z toho, že je vhodnější, aby spor rozhodl cizí soud, přísluší žalobci prokázat, že nemůže před předmětným cizím soudem dosáhnout spravedlnosti nebo, pokud se soud rozhodující ve věci rozhodne vyhovět námitce, že tento soud není v konečném výsledku příslušný k rozhodnutí ve sporu nebo že žalobce ve skutečnosti nemá přístup k účinnému dosažení spravedlnosti před daným soudem bez ohledu na náklady, které by představovalo podání nové žaloby u soudu jiného státu a prodloužení procesních lhůt.

43 Navíc přípustnost námitky poukazující na *forum non conveniens* v rámci Bruselské úmluvy by mohla zasáhnout jednotné použití pravidel o příslušnosti v ní obsažených, jelikož tato námitka je uznána pouze v omezeném počtu smluvních států, zatímco cílem Bruselské úmluvy je právě stanovení společných pravidel za vyloučení vymykajících se vnitrostátních pravidel.

44 Žalovaní v původním řízení trvají na negativních praktických důsledcích, které by plynuly z povinnosti rozhodnout v meritu věci, kterou by měly anglické soudy, zejména pokud jde o náklady soudního řízení, možnost náhrady nákladů v Anglii

v případě, že by byla žaloba žalobce zamítnuta, přepravní těžkosti související se zeměpisnou vzdáleností, nezbytnost posuzovat meritum věci podle jamajských kritérií, možnost dosáhnout výkonu rozsudku pro zmeškání na Jamajce, nemožnost podat vzájemný návrh proti ostatním žalovaným.

45 V tomto ohledu stačí bez ohledu na skutečnou povahu těchto obtíží uvést, že tyto úvahy, ke kterým může být právě v rámci použití námitky poukazující na *forum non conveniens* přihlédnuto, nemohou z důvodů výše uvedených zpochybnit kogentní povahu základního pravidla o příslušnosti obsaženého v článku 2 Bruselské úmluvy.

46 Vzhledem k veškerým předcházejícím úvahám je třeba na první otázku odpovědět tak, že Bruselská úmluva brání tomu, aby soud smluvního státu prohlásil, a to i přesto, že není dána příslušnost soudu jiného smluvního státu nebo že spor nemá žádný vztah k jinému smluvnímu státu, že není dána jeho příslušnost, která pro něj vyplývá z článku 2 uvedené úmluvy, z důvodu, že je vhodnější, aby dotčený spor rozhodl soud státu, jenž není smluvním státem úmluvy.

K druhé otázce

47 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu v podstatě je, zda v případě, kdy Soudní dvůr bude mít za to, že Bruselská úmluva brání použití námitky poukazující na *forum non conveniens*, se toto posouzení uplatní za všech okolností nebo pouze za určitých okolností.

48 Z předkládacího rozhodnutí, jakož i z vyjádření žalovaných v původním řízení a vlády Spojeného království vyplývá, že tato druhá otázka byla položena pro případ, že by se jednalo o překážku věci zahájené nebo souvislost s řízením zahájeným před soudem státu, který není smluvním státem úmluvy, dohodu o založení příslušnosti ve prospěch takového soudu nebo dále vztah k tomuto státu takového druhu, který stanoví článek 16 Bruselské úmluvy.

49 Řízení upravené v článku 234 ES je nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, prostřednictvím něhož poskytuje Soudní dvůr vnitrostátním soudům výklad práva Společenství, který je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 8. listopadu 1990, Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Recueil, s. I-4003, bod 18, ze dne 12. března 1998, Djabali, C-314/96, Recueil, s. I-1149, bod 17, a ze dne 21. listopadu 2003, Bacardi-Martini a Cellier des Dauphins, C-318/00, Recueil, s. I-905, bod 41).

50 Odůvodnění existence řízení o předběžných otázkách nespočívá v poskytování poradních stanovisek k obecným či hypotetickým otázkám, ale vychází z potřeby efektivního řešení soudního sporu (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Djabali, bod 19, Bacardi-Martini a Cellier des Dauphins, bod 42, a ze dne 25. března 2004, Azienda Agricola Ettore Ribaldi a další, C-480/00 až C-482/00, C-484/00, C-489/00 až C-491/00 a C-497/00 až C-499/00, Recueil, s. I-2943, bod 72).

51 V projednávaném případě je nesporné, že skutkové situace uvedené v bodě 48 tohoto rozsudku neodpovídají situacím sporu v původním řízení.

52 V důsledku toho není namístě odpovídat na druhou otázku.

K nákladům řízení

53 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky a Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky, brání tomu, aby soud smluvního státu prohlásil, a to i přesto, že není dána příslušnost soudu jiného smluvního státu nebo že spor nemá žádný vztah k jinému smluvnímu státu, že není dána jeho příslušnost, která pro něj vyplývá z článku 2 uvedené úmluvy, z důvodu, že je vhodnější, aby dotčený spor rozhodl soud státu, jenž není smluvním státem úmluvy.

Podpisy.